

toliko da ni bil usoden za Jamnika in to v glavnem zaradi odurno težkega nahrbtnika. Dno stebra se vse bolj bliža. Strmina ne odjenja, naše misli pa so že spodaj, kjer nas čaka zadnja preizkušnja. Skalnemu delu stebra smo se izognili v severno steno, zato nas čaka spodaj prečenje polovice stene, s katere kar naprej padajo sneg, led in skale. Nekako na sredi teh plazov in nagrmadenih ledenih kep smo že bili, ko se Mateju odpne vez. Kot da bi nekdo še nekoliko privil živce... A angelčki so tudi tokrat z nami in kmalu se, varni na ledeniku, sproščeno oziramo tja, kjer smo pravkar pustili svoje sledi...

Toda, kljub vsemu smo smuči odpeli šele, ko je že krepko škripalo pod njimi...

Opomba:

Kronološki pregled smučarskih vzponov:

27. 7. 1983, Pik Četverjoh, 6399 m, Karničar, Kranjc, prvenstveni smuk;
2. 8. 1983, Pik Komunizma, 7495 m, Karničar, Kranjc, prvenstveni smuk;
2. 8. 1983, Pik Dušanbe, 6900 m, Jamnik, Kranjc, Karničar, prvenstveni smuk;
3. 8. 1983, steber Borodkina, ocena 5 A, višina 2000 m (4300—6300 m), Jamnik, Kranjc, Karničar, prvenstveni smuk.

BEZZUBKINOV STEBER — PIK KOMUNIZMA

IZTOK TOMAZIN

24. 7. 1983 — Malodušno postopam po taboru in opazujem alpiniste, ki se odpravljajo v gore. Zanimivo, napeto vzdušje pred dolgimi, zahtevnimi vzponi se me, tokrat le kot opazovalca, boleče dotika. Plezanje v balvanih, ki so posejani okrog tabora, je edino, kar poleg capljajoče hoje še lahko počnem v sandalih in s poškodovanimi prsti na nogah. V hudo skromno, kratkotrajno uležo mi je, da sem zjutraj v prvem poskusu, kljub sandalom, preplezal težak previs, ki so ga sovjetski mojstri športa zaman poskušali v galoškah. Zatem sem se upehan zazrl v bele gore in zagrnilo me je malodušje. Nič mi ne pomeni presenečenje, pa čestitke sovjetskih alpinistov. Gore, zaradi katerih sem prišel tako daleč, se vendar zdijo nedosegljive.

Strah pred obetom razočaranja raste. Mnogo hujši je od bojazni pred kakršnokoli nevarnostjo v steni. Sem res skoraj zaman prišel v Pamir? Bodo zaman vsa odrekanja, težave in negotovost pred odhodom? Bodo ostale neizpolnjene nekatere izmed največjih letošnjih želja, ki so se rojevale med dolgimi razmišljanji o gorah?

25. 7. — Počasnih gibov, napet kot pri težkem plezanju, se pomikam čez ledeno ploskev. Konice prstov iščejo opore v razbrazdanem ledu, noge zdrseva. Previdno preskakujem živahne potočke, ki se izgublajo v temnih globinah ledenika, vzpenjam in spuščam se preko ledenih grebenov in stolpov, odlomov in žlebov. Vroče sonce pamiškega poletja neusmiljeno pripeka, ledenik se oglašča z zamolklim mrmljanjem, le včasih povzdigne glas in izzveni v prodoru seraka ali plazu. Trmoglavim naprej, kljub sandalom in črnim nohtom, izza katerih počasi polzita kri in gnoj.

Vem samo, da se hočem in moram povzpeti čim višje, dokler bo šlo. Mislim na tovariše, ki se bolj ali manj zdravi vzpenjajo na lepo belo piramido Pik Četirih, drugega aklimatizacijskega vrha. Dviga se visoko nad taborom in mi je nedosegljiv. V nemočem razočaranju brskam po svežih, bolečih spominih s prvega aklimatizacijskega vzpona na Pik Vorobjova (5691 m). Poleg lepega doživetja sem z njega prinesel potrgane nohte na palcih obeh nog, ki so se zatem še grdo zagnojili — posledica novih plastičnih višinskih čevljev. Spominjam se včerajšnjih besed obeh zdravnikov v taboru. Napovedala sta mi, da bom nesposoben za hojo v čevljih najmanj štirinajst dni. Ko sem omenil plezanje, sta samo odkimala. To je pomenilo, da sem praktično — odpisan.

Veselim se vsakega metra težko pridobljene višine. Ta dan pridem skoraj pet tisoč metrov visoko, vrh najvišjega jezika melišča pod južno steno Pika Korženevske. Višje je svet snega in ledu, kjer v sandalih nimam kaj iskati. Opravlil sem vsaj zasilni aklimatizacijski vzpon in prilil olja na ogenj norega upanja, da se bom v nekaj dneh vendarle nekako pozdravil in odhiti v višine.

Trezno razmišljanje o poškodbah je le ovira, ki se kaj lahko sprevrže v vdanost v usodo. Namesto tega se z vso silo oklenem na videz neutemeljenega upanja, da se bodo prsti v nekaj dneh že kako zacelili in bom lahko obul čevlje. To je upanje, ki skoraj nima osnove, vendar se mora izpolniti. Mora, ker bo prehudo prenašati razočaranje.

Zato se s tako zagnanostjo lotevam »opankarske aklimatizacije«. Biti moram kar najbolj pripravljen, če se bo upanje izpolnilo. Pravzaprav o drugi, mnogo verjetnejši možnosti, sploh nočem razmišljati.

30. 7. — Razdvojen kot le malokdaj, prebijem večino dneva v razmišljanju. Prvenstvena smer? To mi je trenutno največja želja v Pamiru. Zagledal sem se vanjo že prvi dan, z močnim daljnogledom sem pregledal steno, sprijaznil sem se z velikim tveganjem zaradi seraka, ki se podre in pomete smer vsakih nekaj dni. Sprijaznil sem se s padajočim kamenjem, ki se noč in dan kruši in bobni po stenih. Nazadnje sem se sprijaznil tudi s tem, da se bom moral s steno spoprijeti sam.

Bezzubkinov steber? Najtežja smer v severni steni, ki se konča na samem vrhu gore Pik Komunizma. Zelo spoštovana med sovjetskimi alpinisti, saj je še brez njihove ponovitve, kljub številnim poskusom. Tudi letos imajo v taboru ekipo, ki bo znova poskušala. Doslej so steber ponovili le Čehi in Poljaki. Če se odločam zanj, bom v navezi z Andrejem in Srečom, kar bo varneje kot biti sam v dvatisočmetrskih ledenih vesinah s serakom in opastmi nad glavo ves čas vzpona. Tudi onadva si želita, da bi se tako zahtevne smeri lotili v troje.

Z veliko težavo sem se zvečer odločil za Bezzubkinov steber. Tehnico na stran odločitve je dokončno prevesila novica, da je vodstvo sovjetskih alpinističnih taborov prepovedalo priti v Pamir češkemu alpinistu, ki je v minulih letih tu opravil več zahtevnih solo vzponov. Z vodstvom našega tabora pa se odlično razumemo. Ne bi se jim rad zameril ali povzročal težav, pa tudi v Pamir bi se rad še vrnil.

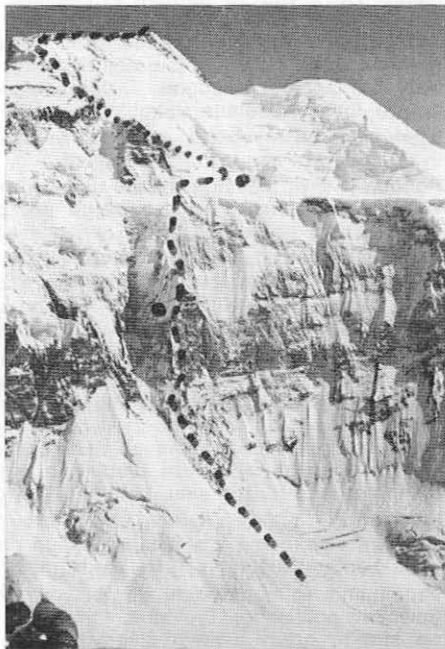
Ostaja pa mi še vedno največja skrb — prsti. Gangrena nohtov je še napredovala, zdravnica samo zmajuje z glavo in mi jih vsak dan previja. Z zadnjo helikoptersko pošiljko je dobila novo mazilo, ki zoprno smrdi, toda za malenkost okrepi upanje. Pred zaključkom študija sem in znanje medicine mi sedaj hodi kar malo narobe, saj dobro vem, da prsti čez nekaj dni ne bodo nič boljši, raje slabši. Brez tega bi se vsaj lahko vdajal lažnemu upanju.

Vse dni prisilnega počitka v taboru se intenzivno pripravljam na težave in bolečine. Trdno sem odločen uresničiti željo po vzponu za vsako, vsaj malo razumno ceno. V pretesne vložke plastičnih čevljev tlačim najrazličnejše konzerve, da bi jih vsaj malo raztegnil. Na prstih porežem izolacijo, s tem pridobim nekaj prostora, vendar tvegam omrzline. Zadnje ure pred odhodom sem miren ob zavesti, da sem z izjemo poškodbe pripravljen.

31. 7. — Dobre želje mnogih v taboru nas zadnje julijsko popoldne pospremitjo na dolgo pot. Prvo oviro sem premagal pred nekaj minutami, uspelo mi je obuti tolikokrat prekleto čevlje. Sprašujem se, koliko časa bom zdržal.

Ledenik je prvič v tem poletju zares oživel. Sredi najtoplejšega dne tega meseca od vsepovsod razposajeno žuborijo umazani potočki, zlivajo se v deroče potoke in hrupno valijo kamenje po mnogih strugah, preden pa se dodobra razživijo, izginejo v zevajočih razpokah. Sneg se s pohlavnih pobočij starega znanca Pika Vorobjova zliva v velike rjave slapove in tudi te pogoltne ledenik. Kmalu zapustimo uhojeno stezico z mnogimi možici, ki preči ledenik in se izgublja v vstopnih vesinah Borodkinovega stebra. Gledam jo z mislijo na vrnitev čez nekaj dolgih dni.

Po razoranem hrbtu morene prihajamo pod osrčje dvatisočmetrske severne stene Pika Komunizma, proti zatrepu, kjer se rojeva ledenik Walter. Bezzubkinov steber vse bolj izstopa, rumeno se blešči v zahajajočem soncu in nepremagljivo priteguje poglede, stena pa počasi tone v temo. Oddaljeni zvoki komaj dajo slutiti divjanje padajočega kamenja, ki se tudi ponoči ne bo umirilo. Levo in desno ob stebru se ob zadnjih sončnih žarkih trgajo plazovi. Daleč so in majhni na pogled, spremlja pa jih shrljivo, glasno bobnenje. Seraki začuda mirujejo, kot bi čakali. Sence se plazijo po stebru navzgor, mogočna izbočena gmeta se počasi staplja s temo

Bezzubkinov steber Pik Komunizma

Foto Iztok Tomazin

in hladom stene. Slednjič se podre del snežnega raza sredi stebra in velik plaz pomete navpično zajedo, prek katere poteka smer. Zanimivi obeti.

Bivakiramo na robu morene nasproti stebra, dovolj daleč od stene, da smo varni pred plazovi. Le podor največjega seraka bi nas lahko ogrozil, saj je tako blizu, da poledeneli zid zakriva vse južno obzorje. Kosti se hitro »prilagodijo« ostrim robovom kamenja, postelja je trda, a vsaj prostora je dovolj. V steni bomo o takem udobju lahko le sanjali. Še preden se stemni, postanemo trije negibni puhaсти zavoji. Noč pred vzponom je ena najlepših, z množico zvezd in luninim sijem, ki nežno tipa po prepadih ene najmogočnejših sten. Pesem tišine visokih gora le včasih zmoti plaz ali padajoča skala. Kako rad bi buden užival do jutra, toda s precejšnjo mero samopremagovanja si dovolim le nekaj kratkih minut hlantanja za nepozabnimi vtisi in občutki, obenem preštevam živahno množico utrinkov. Žal je vsak trenutek spanja dragocen, na turi zadnjič spimo tako udobno. Počitku nerad dam prednost pred uživanjem.

1. avgust — Pod plaščem teme se tiho bližamo steni, hodimo v vpadnici velikih serakov. Kljub zaspanosti in skoraj brezmislennemu razpoloženju, tako značilnem za trenutke zgodnjih jutrov pred težkimi vzponi, si nehoti predstavljam prizor pred dvema dnevoma, ko sem se namenil pod steno na ogled:

V sandalih sem počasi capljal po moreni in pazil na vsak kamenček, ki bi lahko povečal bolečino v razbolelih prstih.

V nahrbtniku sem imel le daljnogled, v glavi pa le željo po prvenstveni smeri. Prav to popoldne je dosegla vrhunec. Udobno ležeč na velikem balvanu natančno pregledujem vsak meter zamišljene smeri, roke drhtijo od razburjenja, mnogo raje bi trdno oklepal ratišče cepina in kladiva, kot počasi drsel z daljnogledom po steni gor in dol. Pesem stene se razlega skoraj brez prestanka, padajoče kamenje zamolklo bobni in trdno udarja ob ledena pobočja. Z vsakim podorom padajo udarci samozvesti. In plazovi bobni kot v posmeh navdušenju. Ogled stene ni prinesel odločitve, v tabor se odpravljam še bolj razdvojen. Nenadoma se razleže močan pok in preide v oddaljeno hrmenje. Sunkovito se obrnem in ostrmim. Podrl se je velikanski serak tik ob izstopu Bezzubkinove smeri. Stotine ton ledu se v hipu spremenijo v grozljiv oblak, ki se bliskovito napihuje, plane v ozebnik in se širi iz njega. Uničujoči beli prsti se s fantastično hitrostjo stegujejo v globino, objamejo in zagrnejo vso spodnjo polovico stebra in glasno sikajoč planejo na ledenik. Dolgo, dolgo traja, da se srhljivi ples zdrobljenega ledu poleže in se nadaljuje nekoliko mirnejša pesem manjših plazov in podorov kamenja. Kjerkoli v bližini vstopa smeri ali v spodnjem delu stebra bi tedaj bili — odpihnili in pokopalo bi nas kot drobne smeti.

Podoba je živa, kot bi jo gledal ure in ure. Kratki trenutki divjanja so v spominu postali večnost. Spremljajo me vso dolgo pot pod steno. Tema skriva prežee razpoke, ki podnevi tako požrešno zevajo, skriva tisoče ton visečega ledu dva kilometra nad nami. Vzpenjamo se daleč narazen, jutranji svit nas lovi in prva, boječa svetloba razkriva razdejanje v vznožju stebra. Velike grmade zbitega snega, kamenja in ledu, zgajene plaznice, pesek in skale — ostanki nenehnega divjanja plazov. Plezanje čez trhle robove krajne počti in pogled v temo razpok pod nogami lajša primerjavo s hojo do vstopa.

Bila je eno samo pričakovanje, kdaj bo zagrmelo in sprožilo nori tek za življenje, najbrž brez upa v zmago. Nismo še varni, toda precej bolj sproščeni smo in hitro plezamo tik ob prvih skalah stebra. Brez besed, vendar enakih misli, se vzpenjamo po robu ozebnika namesto po skalah, kjer so plezali prvi plezalci. Na tihem upamo, da bomo s tveganim vzponom po ledu ozebnika prihranili nekaj časa. Komaj pa smo za raztežaj visoko, se razleže predirljivo brnenje padajočega kamenja. Na konicah derez planemo do najbližjih skal, ki nudijo bomo zavetje; tesno se stiskamo obnje in čakamo.

Prvo jutranjo pošiljko kamenja, ki bi prav lahko bila usodna, srečno prestanemo, seveda se takoj umaknemo v steber, kjer teče prava smer. Tu nam stena postreže z drugačno preizkušnjo: trd led, majave luske, med njimi pesek in prah, gladke granitne plošče.

Vzpenjamo se nenavezani in pošteno moram paziti, da s kamenjem ne poškodujem tovarišev pod seboj. Previdno, toda hitro napredujemo v levem boku stebra, večinoma po strmih, ozkih ledenih žlebovih med sivimi platmi. Prva skalna pregrada je vse bližje. Po kratkem razmišljanju jo sklenemo preplezati po ozkem, mestoma skoraj navpičnem žlebu, v katerem se kovinsko sveti vodni led. Andrej in Srečo počakata, sam pričnem počasno, naporno igro ravnotežja na konicah derez, cepina in kladiva. Žleb bi bil v čast vsaki zahtevni ledni smeri v Alpah. Led je zopno krhek in kmalu se zbudi dobro znana bolečina v mečih. Tik pod vrhom žleba se mi zlomi cepin, samo s kladivom in skrajno pazljivimi gibi dosežem rešilne skale. Vroče mi je od napora in še bolj mi postane, ko pomislim, kaj bi se zgodilo, če bi se cepin zlomil nekaj metrov nižje. Tudi okel na kladivu je krepko razmajan, ključ za pritrditev pa sem pozabil v taboru.

Strmo snežišče obeta hiter in enostaven prehod pod navpično stometrsko zajedo, kjer se pričenjajo največje težave. Toda kakšno neprijetno presenečenje! Sneg je mehak kot

puh, udara se do pasu, strmina pa je blizu šestdesetih stopinj. Nekaj nadvse mučnih ur porabimo za kratko snežišče. Še vedno smo nenavezani, varovanje v takem svetu bi ne imelo smisla. Zdrs posameznika bi pomenil padec naveze. Kot krti kopljemo prek snežišča. Teža telesa in nahrbtnikov vleče v praznino in ne najde nobene opore. Ni nam jasno, kako se lahko rahel sneg drži v taki strmini in še celo prenaša težo treh težko otovorjenih teles. Zoprno, tvegano gibanje brez zanesljive opore, pričakovanje zdrsa in včasih ponevedoma pogled navzdol, kjer sedemsto metrov nižje zeva krajna poč. Naslednji stik s skalo v vznožju velike zajede je olajšanje, občutek varnosti se nekoliko okrepi, čeprav smo pod najtežjim delom smeri.

Rjave, zaobljene granitne plošče in trebušasti, z ledom in snegom okrašeni previsi se bočijo v nebo, katerega modrina postaja svetlejša ob vzhajajočem soncu. Tudi nam nakloni nekaj žarkov, a kmalu se potopimo v senco in v mraz globoke zajede. Premrli prsti se zbližajo s krušljivimi, zasneženimi oprimki, kovina škrtva v krhkem ledu in skali. Tanka poledenela vrv visi čez previse, ostala je po enem izmed mnogih poskusov. Nič ji ne zaupamo, vseeno pa si moram prvo stojišče v zajedi urediti na tej vrvi, ker v prhko skalo ne morem zabiti dobrega klina. Andrej mojstrsko napreduje po skrajno težavnem poledenem kaminu in prek previsnega ledenega pragu. Na majhnem stojišču se s težavo zamenjava, z derezo mu strgam hlače. Medtem ko se Srečo s prižemami vzpenja do Andreja, plezam naprej čez majave luske zračnega pomola in prečnice do zoprnega žleba, kjer vodni led prehaja v pesek. Razveselim se slabega stojišča na izpostavljenem razu, kopljem se v soncu in hlastam za redkim zrakom, uživam ob misli, da smo zmogli prvo težko mesto v smeri.

Ostri sneženi razi nad zajedo, za katere smo upali, da bodo med lažjimi odseki stene, ki jih bomo hitro zmogli, so nas grenko razočarali. Plezanje po njih je mučno garanje. Prvi v navezi se mora dobesedno prekopati navzgor, meter in več debelo plast težkega mokrega snega je treba odkopati vse do skale, saj ne nudi nobene opore, potem se prične telovadba po poledenelih ploščah pod njim. Petinštirideset metrov kopanja brez prestanka, raztežaj za raztežajem. Plezanje postaja mōra, napredovanje silno počasno in sonce se preveša na zahod. Stojišča so posmeh varnosti, od opreme bi bila najbolj koristna lopata.

Dolge ure traja, da se prikopljemo do drugega ključnega mesta — strmega skalnega stolpa. Čez previsno zajedo visi tanka vrv, vendar je ne upam uporabiti. Zajeda je skoraj povsem kopna, zato preklinjam nove dereze, katerih dolgi, ostri zobje so odlični za ledno plezanje, toliko slabši pa za skalo; hkrati se veselim slabega klina, drugega po skoraj devetsto metrih plezanja. Noge kot nalašč spodrsavajo v najmanj primernih trenutkih. Svoj delež prispeva tudi težak nahrbtnik. Težavnost raztežaja diši po šesti stopnji. Iz zajedo prečim pod krušljiv previs in čezenj se privlečem v zasnežene plošče. Rad bi zabil klin, toda moči v rokah počasi pojemajo, zato previdno nadaljujem, z nohti praskam led z majhnih oprimkov in puščam krvave sledove na belem snegu. Stojišče je kot navadno slabo. Sključen ždim med steno in kot nož ostrim ledenim razom. Srečovo vrv priprnem kar nase in ga držim, ko se vzpenja s prižemami, obenem varujem Andreja na dveh slabih klinih. Strm, skoraj navpičen skalnat raz bi bolj sodil v Dolomite kot v Pamir, le zoprno krušljiva kamenina, zasnežene poči in poledeneli oprimki izdajajo, da smo v visokogorju. Izpostavljenost je vse večja, skala vse slabša. Sonce hitro tone za Pikom NKVD, ne preveč lepo goro s čudnim imenom, temni se in nestrpno iščemo prostor za bivač. V vsaj steni še nismo naleteli na primerno polico, na kateri bi se dalo vsaj udobno sedeti. V polmraku ima Andrej radijsko zvezo s taborom, sam pa z največjo hitrostjo plezam skozi krušljiv kamin. Na izteku vrvi novo razočaranje — ozek pomol, pravo orlovsko gnezdo sredi prepadnih globin. Še stojе komaj lovim ravnotežje na drobnem prostorčku. Skoraj noč je že, ko Andrej nadaljuje dirko s časom in pleza novemu razočaranju naproti. Samo sneg, led in skale, stojišče si mora celo urediti na slabih klinih sredi gladke plošče. Odločim se še za zadnji obupen poskus, saj se ne moremo sprijazniti z dolgo nočjo na ozkem pomolu. Sledovi svetlobe izginjajo na zahodnem nebu, ko hitim po strmih zasneženih skalah proti grebenčku pod naslednjim stolpom. Andreja zasipavam z velikimi količinami odkopanega snega in pod menoj ostaja globok žleb, posejan s poledenelimi skalami. Same oči so me, ko pomolim glavo čez rob grebena in pričakujem vsaj malo ravnega prostora. Zagledam le nazobčan skalni raz, na debelo ovešen z naphanim snegom, pod seboj pa grozljiv prepad in zevajočo krajno poč tisoč metrov nižje. Sanje o bivaku z vsaj malo udobja so končane. V preperele skale vtaknem nekaj klinov, kladiva skoraj ne potrebujem, saj lezejo v kamenino kot v maslo. Počakam, da razpoke spet zamrznejo in se previdno spustim dva raztežaja do pomola, kjer se tovariša že pripravljata na dolgo noč.

Noč se trdno zasidra v spominu, tokrat žal ne zaradi lepote, saj je ena tistih ledeno-mrzlih, neskončno dolgih, morastih bedenj, ki te prepojijo z eno samo željo — željo po jutru, soncu, ki pomenijo svetlobo in toploto. Dolge nočne ure na višini 5300 m so predvsem borba z mrazom in spancem. Kot kure na gredi ždimo na ozkem pomolu, zviti v dve gube. Prostora je tako malo, da si ne moremo nadeti spalnih vreč, o šotoru lahko le sanjamo. S treh strani nas obdaja praznina in niti nasloniti se nimamo kam, še megle ni, da bi jo uporabil, kot je svoje dni rekel Čopov Joža. Na pol leže jaham na pomolu,

Srečo se mi opira na kolena, vsakih nekaj minut pa sva zaradi neudobnosti prisiljena menjati položaj in poskušava nove »lege«, ki bi bolj kot v alpinizmu, sodile v knjižico »Figurae Veneris«. Privezani smo le na poledenelo vrh, ki v loku visi nad praznino, zato niti za trenutek ne smemo zaspati, saj bi takoj zdrsnili in grdo zanihali prek gladkih plošč. Potreba po spanju se bojuje s strahom pred padcem in mnogokrat se zdrznem, ko nepričakovano za nekaj sekund zaspim in hoče mlahavo telo omahniti.

2. VIII. — Rojstvo svetlobe in minute najhujšega mraza ob svitu nas zalotijo pod naslednjo skalno pregrado. Strme plati, težak previs, nad njim prhko, zasneženo skalovje in spet smo pod najneprijetnejšimi raztežaji. Ostri sneženi razzi spremenjajo podobo, beli robovi izginjajo, kubiki snega se valijo v globino. Z Andrejem raztežaj za raztežajem kopljeva pot proti zadnji, najtežji pregradi, ki jo krasi nekaj vitkih, z opastmi ovešenih stolpov. Skala nam tu vnovič pokaže zobe. Navpičen, mestoma previsen poledenel kamin mi da vetra, izhod iz njega pa zapira velika opast. Ko priplezam do nje, se z vsemi štirimi komaj držim v vertikali in potreboval bi vsaj še eno roko, da bi se nekako prebil ali prekopal preko trdno zbite snežne strehe. Kljub neumni želji vem, da mi tretja v bližnji prihodnosti ne bo zrasla, zato mi preostane le, da se z glavo toliko časa zaletavam v opast, da si pretočnem skozenj dovolj veliko odprtino za telo in nahrbtnik. Nadvse smešen, toda boleč in naporen poskus se prične. Kot ponorel suvam z glavo navzgor, čelada škrtá ob snegu in ledu, v glavi mi vre kot v kotlu, bobni kot bi peljal skozenj vlak in zvezd vidim za celo ozvezdje; prsti pa počasi drevenijo na drobnih oprimkih. Na koncu sem z močmi in pošteno se mi vrti, ko skozi opast pokuka pramen svetlobe. V naslednjih trenutkih vtaknem glavo skozi izdolbeno odprtino in se s čelado zagozdim, da za kratek čas razbremenim otrple roke. Na pol obešen na jermenju zagozdene čelade skušam počivati in zbiram moč in jezo za napredovanje. Potem se kot pobesneli bik spet zaletavam, jeza mi je podvojila moči. Velikansko, več stotov težko gmoto opasti, med glasnim preklinjanjem in vzdihovanjem slednjič pahnem v globino na drugi strani razi. Izčrpan se privlečem na prvo ravno poličko v steni. Uro pozneje Andrej telovadi v navpični, povsem kopni in zelo krušljivi zajezi, nad njo pa me čaka zračna igra ravnotežja pri prehodu na naslednjega žandarja. Z zadnjega stolpčica skočim na zasneženi grebenček, do vratu se pogreznem v opast in med snegom vidim, da mi noga binglja v praznino. Začuda se opast ne podre in po rahlem snegu priplavam do prvih skal, kjer se pribijem z množico slabih klinov, čepim na eni nogi in pričnem varovati tovariša. Nad nami so spet vitki, na debelo zasneženi razzi, ki pomenijo neskončno, utrudljivo kopanje. Sneg je vse bolj moker in težak, napredujemo kot utrujeni polži, ura pa neusmiljeno hiti in spet nas lovi noč.

Izrazit snežen stolp pod velikanskimi seraki dosežemo ob mraku. Ko smo iz tabora z daljnogledi opazovali steno, smo na tistem upali, da bomo nanj priplezali že prvi večer in si postavili šotor za bivač. Sedaj stojimo na vitkem stolpu z enodnevno zamudo in odkrivamo naslednje izmed množice neprijetnih presenečenj. Stolp je iz rahlega snega, prepreden z mnogimi razpokami in strmo pada na tri strani — niti najmanjše možnosti ni za varen ali udoben bivač. Drugo presenečenje — med velikanskimi seraki nad stolpom ni nobenega varnega ali vsaj lahkega prehoda, samo blodnjak trhljiv ledenih mostov in previsnih odlomov, ki so v rastočem mraku še bolj odurni.

Odločimo se, da bomo vzpon poskušali nadaljevati, ker bi bilo nesmiselno bivakirati na stolpu, ki grozi, da se bo vsak čas podrl ali pa ga bodo zasuli seraki. Tovariša mi dasta svoji najboljši orodji, nato se oborožen s Chacalom in Hummingbirdom zapodim pod serak tam, kjer je njegov previsni rob najnižji. Brez svetilke tekmujem z nočjo, ko prosto splezam petmetrski ledeni previs. Led je odličan in plezalni užitek za nekaj trenutkov prekrije skrbi. Zoprn je le prehod čez rob previsa v položnejši teren. Nadaljujem po hrbtu seraka navzgor, zaprepaden nad nenadno spremembo. Led v trenutku preide v globok pršič, ki se v strmini petdeset stopinj vgreza do prsi, včasih celo do vratu. Centimeter za centimetrom kopljem navzgor, za seboj puščam globok rov, ki izginja v temi. Debelo uro trdega dela potrebujem do izteka vrvi, nato še pol toliko, da si skupljam globoko luknjo. Dva metra pod površjem je še vedno mehak pršič, zato prenehám odmetavati, zakopljem se v snežno moko in pokličem tovariša.

Z nočjo pritisne peklenski mraz, zapiha močan veter. V luknji se tresem kot šiba na vodi vse dokler Srečo ne pripleza in privleče obeh nahrbtnikov tik pod moje nenavadno varovališče. Nadenemo si vso obleko s puhom vred, a je komaj zadosti.

Plezamo brez predaha vso noč. Rijemo po strmem globokem pršiču in po spominu iščemo prehode, ves čas v vpadnici najvišje vrste serakov. Prek razpok in manjših lednih odlomov priplezamo pod strme ledene vesine, ki jih prekinjajo skalni otočki. Namesto pršiča je sedaj trd, gladek led. Raztežaj za raztežajem se prebijamo skozi noč, izgubljeni v temi in v mogočnosti stene. Minute in ure tečejo, kratke in nepomembne v dolgi noči. Že 48 ur smo brez spanja, od tega 37 ur plezamo in to niso bile le ure bedenja, pač pa ure velike koncentracije in skrajnih naporov. Nepremagljivi spanec se nas loteva in vse pogostejše dremamo na stojiščih. Nešteto krat zaspiš za nekaj sekund in se vedno znova prestrašen zdrzneš, ko izgubiš ravnotežje ali te pocuka vrh tovariša, ki napreduje. Kratki, mučni trenutki popolne budnosti se menjavajo z borbo

s spancem. Včasih se za nekaj hipov celo zasanjaš, toda take prizore takoj grobo prekine vrv z rahlim sunkom. Le med plezanjem ni težko ostati buden, saj je potrebna precejšnja pazljivost.

S polomljenim cepinom in razmajanim kladivom imam precej dela v strmem ledu. Prava opora so mi samo prednji zobje derez, tako da razboleli prsti nosijo vso težo telesa in nahrbtnika. Zaspanost in utrujenost se z bolečino, ki žge že ves čas vzpona, spojita v mučen preplet občutkov, ki so tako daleč od vsega prijetnega.

Noč se izteka, ko vstopamo v tristometrsko prečnico, ki drži do platoja. Strmina je še vedno velika, sneg nevarno kložast in pod seboj imamo skoraj dva tisoč metrov stene. Plezamo hkrati, za dolžino vrvi narazen. Iz polsna se včasih utrne misel, da se lahko vse kložasto pobočje splazi in nas pomete v globino, vseeno pa skoraj brezbrizno hitimo proti robu stene, saj druge izbire nimamo.

3. VIII. — Zgornji rob platoja dosežemo z jutranjo zarjo. Poležemo po kamnitem otočku blizu roba stene in silna želja po spancu je komaj močnejša od strupenega mraza ob svitanju. Po kratkem drezežu se z Andrejem pazljivo lotiva vžigalic, vendar nobena ne zagori. Precej smo izsušeni in smo brez pijače. Vžigalnik smo izgubili in tekočina za zdaj ostaja le želja. Polegli smo, tokrat do srede dopoldneva, potem pa smo šli kilometer daleč čez plato do tabora. Tam je množica šotorčkov alpinistov, ki se na Pik Komunizma vzpenjajo po obeh najlažjih smereh. Najdemo tovariše, ki sestopajo, in se veselimo prvega dela njihovega uspeha — včeraj sta Luka in Matej smučala s sedla izpod vrha, Mišo s Pika Dušanbeja, Pero in Tomo pa sta tudi opravila pristop na vrh. Trije naši smučarji bodo danes nadaljevali spust po Borodkinovi smeri. Le za Matjaža in Mareta mi je žal. Vrh sta skoraj že dosegla, pa ju je bolezen opeharila za toliko zeleni cilj. V taboru pustimo večino plezalne opreme, oskrbimo se tudi z ognjem in rezervno hrano, čez plato se vrnemo na naš otoček. Vse bolj sem zaskrbljen in polašča se me občutek, da se tudi meni vrh vse bolj odmika. Med kilometer dolgo hojo čez ravni plato sem tako stiskal zobe, da me bolijo čeljusti in ne upam si pomisliti, kako bom naslednji dan zmogel skoraj tisoč petsto višinskih metrov do vrha. Ko posedemo na kamenje, sledi trenutek olajšanja. Sezul sem čevlje in se zaprepaden zastrmel v stopala. Poleg odtrganih, krvavih nohtov sem »pridelal« še grda, globoka žulja. Kot bi z nožem vrtal pod gleženj, se v globini med krvjo nekaj sveti, vendar raje ne razmišljam o anatomiji. Preveč sem zaspan, da bi razumel, kaj to pomeni. Vem samo to, da mi do večera čevljev ne bo treba obuti, in potopim se v spanec.

Proti večeru se prebujamo, tovariša pričneta postavljati šotorček, sam pa se lotim svojih stopal in velika skrb pred jutrišnjim dnem se me spet poloti. Do vrha imamo še skoraj tisoč petsto višinskih metrov — najmanj za dan vzpona, moje noge pa so tako slabe, da sploh ne vem, kako bom obul čevlje. Še sestop bi bil velik problem. Ponoči se stiskamo v tesnem šotorčku. Pogosto se prebujam in takoj, ko se zavedam, mislim samo na vrh in na noge. Vem, da bom poskusil vse, kar bo mogoče in skrbi me, kaj bo to moralo pomeniti.

4. VIII. — Štirikrat zaman poskusim, da bi obul čevlje; bolečine so prehude. Petič, ko že skoraj otopim, mi uspe. Noč je še, ko se zagrizemo v poledenelo strmino med Pik Hahlovim in vršnim grebenom. Vsak korak je težji kot sicer, pomeni bolečino in stiskanje zob, pomeni, da se moram kot utopljenec rešilne bilke oklepati najmočnejše želje — vrha. Sivi led pa je trd kot kost. Po prednjih zobeh derez že davno ne morem stopati zaradi nohtov, zato krivim stopala v strmino in povečujem žulje.

Sedlo. Sonce, močan veter, počitek, čaj. Prelepi trenutki mirovanja. 6650 m smo visoko, do vrha je še 850 m. Koraki so počasnejši, hlastamo za zrakom in sam še vedno iščem način, da bi bilo vzpenjanje kar najmanj boleče.

Vem, da je čudovit dan. Je kot darilo, ki ga ne morem prav sprejeti, vem le, da so vsenaokoli od obzorja do obzorja samo gore, beli vrhovi in nad njimi temno modri obok neba. Sanjski razgled, ki ga ne zmore pričarati beseda. Med kratkim počitkom mi Andrej pravi: »Kaj, ni fantastično!« Vem, da je, toda samo nekaj zamrmram v odgovor in s spačnim obrazom gledam v tla, v beli sneg in bele plastične čevlje, kjer gnezdi bolečina. Pogledam še proti vrhu in vem, da zdaj vmes ni ničesar več, samo metri so še in ure. Gledam lepoto, jo vidim, a ne morem doživljati. Shranim jo za vrnitev v dolino, domov, ko ne bo trpljenja, pač pa le užitek.

Pod zadnjo večjo strmino srečam skupino sovjetskih alpinistov, ki zaključujejo zahtevno osemndnevno prečenje okoliških vrhov. Strmijo, ko povem odkod prihajamo. Pri njih počakam oba tovariša. Pogovarjamo se in vmes razmišljam, kakšna ironija usode je, da nimam prav nikakršnih težav z višino. Z izjemo neznosnih bolečin se počutim odlično. Odkar smo v Pamiru, nisem imel niti najmanjših problemov z aklimatizacijo ali zdravjem, nič glavobolov, slabosti, težav z dihanjem in vsega, kar sodi zraven. Le zaradi dveh nohtov in žuljev je grozilo, da me zagrne plaz razočaranja ob neizpolnjeni veliki želji. Sedaj sedim na cepinu, trudim se z ruščino, precej čez sedem tisoč metrov visoko smo že in kar razganja me od vneme. Vrh je blizu in vem, da bomo danes stali na njem. Veselje že sili skozi vse razpoke volje in zatajevanja, nekoliko prezgodaj, zato ga še zadnjič skušam potlačiti.

Dve rdeči postavi prihajata izza grebena. Gremo naprej.

Na sedlu pod vrhom se naša smer združi z gazjo vzponov prek stebrov Borodkina in Burevesnika. Skupinica sovjetskih alpinistov spušča tovariša, ki je doživel srčni napad. Ne morem mu pomagati, edina rešitev zanj je hitra vrnitev v dolino.

Težko pričakovani zadnji vzpon po strmeh, precej ostrem vršnem grebenu. Jasno, avgustovsko pozno popoldne krasi najmogočnejše okolje. Na obeh straneh grebena je stena. Proti severu je strmo skalovje vse do sedla med vrhom in Pikom Dušanbeja. Tam doli je pred nekaj dnevi padel avstrijski alpinist in se ubil, pred njim pa že več drugih. Na jugovzhodni strani pa je grozljivo strma kot ogledalo gladka in ravna snežna strmina. V enem zamahu pada dva tisoč metrov globoko do razpok Stalinovega ledenika. V zatrepu pod njo je bilo doslej menda vsega nekaj ljudi, počiva pa tam tudi nekaj trupel utrujenih nesrečnikov, ki so padli z vršnega grebena.

Vrh. Srečni stojimo 7495 metrov visoko, na najvišji točki Sovjetske zveze. Tiho, sladko zadovoljstvo se prepleta z utrujenostjo in bolečino. Ne sme še motiti misli in priprav na dobre tri kilometre višinske razlike sestopa. Med sestopom bo z nogami še huje kot pri vzponu.

Ogledam si še teren okrog vrha in za nekaj trenutkov utonem v sanjarjenje. Živo si predstavljam podobe teka proti robu stene, skoka v globino in lebdenje nad belimi prostranstvi Pamira. Sanje o prihodnosti izpuhtijo med prvimi bolečimi koraki sestopa. Množica korakov po snežni strmini navzdol proti Piku Dušanbeju, vsak posebej se za kratek, boleč trenutek vtisne v zavest, vsi skupaj se združijo v dolgo mōro. Prehitimo sovjetske alpiniste, ki neznansko počasi spuščajo bolnega tovariša. Dan poprej, ko smo s platoja opazovali dva, ki sta med grozečimi lednimi odlomi sestopala, smo jo krstili »bližnjico za norce«, sedaj jo imenujemo v »bližnjico za norce in utrujene«. Andrej in Srečo uideta naprej, sam pa se pogosto ustavljam takrat, ko to zahtevajo razboleli prsti in prav vseeno je, če se to zgodi pod serakom, ki kaže, kot da se bo vsak čas podrl. Sonce se počasi utaplja za obrisi prelepih gora, ki jim še ne vem imena. Dolge, ostre sence bližnjih vrhov se plazijo kot prsti grabežljive roke čez plato. Na trenutke me preblisne neumen, neprijeten občutek, da sestopa ne bo nikoli konec. Šotorčki v taboru na platoju se zdijo ves čas enako majhni; so drobne, temne pike, posejane po snežnem prostranstvu šest kilometrov visoko. Res se pomikam po polževo, ustavljam se vsakih nekaj korakov, toda brezmejna odločnost ni po štirih dneh vzpona niti malo popustila in je še vedno brezobzirni priganjač. V žarkih zahajajočega sonca temno rumeno žari le še vršna piramida, ko se pijan od bolečine primajem v tabor na platoju.

Dolgo večerno žarenje krvave zarje obeta slabo vreme. Še zadnjič se gremo sardine v tesnem šotorčku. Za spanje ni kaj dosti časa, razmišljam o jutrišnjem dnevu, ki bo poslednji na gori. Kljub skrbem mi je prijetno ob misli, da se bom jutri že nekako prevalil tista dva kilometra po Borodkinovem steburu do ledenika, od tam pa lahko pridem do baznega tabora tudi bos. Čevljev ne sežujem, saj vem, da jih ne bi mogel več obuti.

5. VIII. — Vreme se je res pokvarilo in ko stojimo na robu stene, megla in sneg skoraj povsem zakrivata vijugavo kačo ledenika Moskvin Walter pod nami. Tabor na platoju se je že precej izpraznil. Najprej izgine v megli, nato dokončno še za robom stene. Sestop je vožnja po čevljih, po zadnji plati, predvsem pa počasno stopicljanje s čudnimi koraki, ki povzročajo najmanj bolečin.

Pod steno zadnjič opazujem steber Bezzubkina, saj bo kmalu izginil za pobočji Pika Vorobjova. Dolgo ga gledam, v oblačnem vremenu se zdi skoraj črn in vrhnji del izginja v oblakih, ki oklepajo steno. Levo in desno ob njem spet puhajo plazovi, danes zaradi sneženja še bolj kot navadno.

Na ledeniku dohitimo skupino sovjetskih alpinistov, ki sestopajo po osemdnevnem prečenju in so še bolj utrujeni kot mi. V taboru nam vodstvo pripravi lep, prijazen sprejem, saj smo opravili letos najtežji vzpon. Miza se polni z dobrotami in naši prazni želodci so pred težko, a prijetno preizkušnjo. Čudno, toda šele po vsem tem so na vrsti tudi noge. Prekleti čevlji v veličastnem loku poletijo med kamenje za šotorom in skušam pozabiti nanje. Imenitno se počutim ob misli, da dober teden dni, vse do doma, ne bom obul nič več, razen sandal.

Eden prvih obiskov po vrnitvi je seveda pri prijazni zdravnici Tamari. Ob pogledu na krvave, gnojne prste in globoke žulje samo zmajuje z glavo, toda veselo mi čestita, čeprav sem ovrgel njeno in kirurgovo napoved. Pozabljene so njune prijazne, vendar odločne besede, ko sem bil zaradi poškodbe takorekoč odpisan. Za vsak vzpon je v sovjetskih taborih potrebno tudi dovoljenje zdravnika in lahko bi mi ga bila odklonila, kot sta ga mnogim alpinistom z različnimi zdravstvenimi težavami. Bila sta prepričana, da s takimi nogami tako ali tako ne bom nikamor prišel. Ko sem se pred tednom dni vrnil po uspešnem vzponu na Pik Korženevske, seveda s še precej slabšimi prsti in z izjavo, da grem čez dva dni tudi na Pik Komunizma, čez steno seveda, sem bil deležen dveh nejevernih pogledov. Rekla pa nista nič, čeprav sem domneval, kaj mislita. Trma, naj si bo to gorenjska ali kakšna druga, je dragocena lastnost. Tudi zaradi nje

sem se pritrudil do dveh težkih vzponov na sedemtisočake, dveh doživetij, ki sta mi zaradi dodatnih težav še vrednejši. Nohti bodo zrastle novi, omrzline in žulji pa se tudi zacelijo. Pa še hitro se bodo morali, kajti že prvi dan po vrnitvi s Pika Komunizma v tabor me krepko srbijo prsti po skali domačih gora. Za prvo silo se spet zapodim v balvane ob jezercu in tam v sandalih splezam precej lepih mest, med drugim tudi prečnico, ki kljub poskusom ostane brez ponovitve. Le za zmaja nimam nobenega nadomestila, treba bo počakati še ves teden!

14. VIII. — Sinoči smo se vrnili domov. Današnje jutro me najde že v steni Storžiča, kjer z obvezanimi prsti in v najmekkejših galošah že dopoldne splezam osem smeri, da za silo potešim željo po plezanju. Popoldne v štiri in pol urnem poletu z zmajem poskušam nadoknaditi mesec dni letalskega posta. Naslednji dnevi so podobno lepi in prijetni, minejo mi v gorah in v zraku...

Opomba:

S stena Pika Komunizma, 7495 m, Pamir, SSSR, 3. ponovitev Bezzukinovega stebra, opravili — Srečko Rehberger, Andrej Štremfelj (oba AO Kranj) in Iztok Tomazin (AO Tržič), med 1. in 4. avgustom 1983. Smer je visoka 3100 m, od tega 1750 s splošno oceno ED— (VI—), 500 m D— (IV—) in 845 m vršnega grebena AD (II). Čas plezanja 48 ur (37 ur do platoja, 11 ur od tam na vrh). Sestopili po Borodkinovem stebri (5 a, 2100 m), 5. avgusta.

ŠKOTSKA 84

JANKO HUMAR

24. februarja smo na povabilo BMC (British Mountaineering Council) kot izbrana slovenska selekcija odšli na Škotsko: Marjan Kregar — AO Kamnik, Rok Kovač — AAO Ljubljana, Bogdan Biščak in Igor Škamperle — AO Postojna ter Žare Trušnovec in Janko Humar iz SAO Tolmin. Škotske ledne smeri so v svetu sinonim za ekstremno težko plezanje v ledu. Namen povabila je bil, seznaniti nas z njihovim načinom plezanja, izmenjava izkušenj in naveza stikov za morebitno nadaljnje sodelovanje. Naša želja pa je bila, čimbolj spoznati slavne škotske smeri in ob tem ugotoviti, kje je mesto našega lednega plezanja.

V London smo potovali z vlakom, tam pa so nas pričakali angleški prijatelji s kombijem, s katerim smo v štirinajstih dnevih temeljito prepotovali deželo. Srečali smo veliko zanimivih ljudi, med drugimi tudi Paula Nunna, izdajatelja verjetno najboljšega, že kar internacionalne alpinistične revije Mountain. Pri Dougu Scottu, enem izmed najbolj znanih himalajskih imen, smo bili na čaju in lastnik firme Wild Country, ki proizvaja najboljše varovalne pripomočke, nam je razkazal obrate in nam prodal vse, kar smo želeli po proizvodnih cenah, polovico nižjih od tistih v športnih trgovinah. Dejal je, da si to lahko privoščijo, ker ve, da nas verjetno nikoli več ne bo k njemu.

Kot gostitelji so se naši angleški prijatelji zelo izkazali. Pot do Londona smo si morali plačati sami, vse ostalo, transport (na otoku smo prevozili več kot 2000 km), hrano, prebivališča, pa so nam plačali oni. Posredovali so nam vse potrebne informacije o plezanju, zbrali so celo šest izkušenih poznavalcev škotskega ledu, ki so potem plezali z nami. Se pravi, povsem nasprotno kot pripovedujejo vsi tisti zelo znani vici o Škottih. Naša Komisija za alpinizem pri PZS, ki bi jo po funkciji lahko vzporejal z BMC, pa nam za potne stroške ni mogla prispevati niti dinarja, čeprav smo odšli na pot kot reprezentanca.

Plezali smo v treh znanih zimskih plezalskih središčih Škotske in sicer v stenah pogorja Cairngorms, v Craig Meaghal in v zelo znanem Ben Nevisu. Čas in vreme, ki je bilo vseskozi slabo — za Škotsko torej normalno — smo povsem izkoristili. Vsak izmed nas je splezal sam, v samostojnih navezah in v navezah z angleškimi prijatelji okrog 25 različnih smeri, med njimi tudi veliko takih, ocenjenih z grade V — najvišjo težavnostno stopnjo plezanja v ledu — kot so: The Pumpkin, North Post Direct, Vanishing Gully, Zero Gully, Point Five, da naštejemo samo najbolj znane. Proti koncu našega bivanja so nam slabo vreme, močna odjuga in plazovi preprečili nadaljnje vzpone v zaledenelih slapovih Ben Nevisa, zato smo odpotovali v Wales, kjer smo dva dni plezali v skali in sicer v kratkih, a zelo zahtevnih »clifih« (cliff — skala, pečina, op. ur.) Tremadog in Gogarth. Posebno smeri v slednjem so bile zelo slikovite, saj se navpična stena vzpenja naravnost iz morja. V skali smo naredili tudi nekaj vzponov VII. težavnostne stopnje.

Domov smo se vrnili 11. marca.